

SLOVENSKA ZEMLJA

Glasilo slovenskega kmečko-delavskega ljudstva

Leto I.

Izhaja začasno dvakrat na mesec. — Uredništvo in uprava: Ljubljana, Trnovski pristan 14/I. — Tisk J. Blasnika nasl., Univerzitetna tiskarna in litografija, d. d. v Ljubljani. Odgovoren: L. Mikuš. — Kdor želi, da mu neobjavljen rokopis vrnemo, naj priloži znamke za poštino. — Naročnina mesečno Din 3,—, četrtletno Din 9,—, letno Din 36,—. — Čekovni račun št. 16.782. — Plača se lahko tudi v nerabljenih poštinih znamkah. — Oglasi po dogovoru. — Za konsorcij, izdajatelj in urednik Pavel Kreutzer v Ljubljani.

Štev. 6.

Odgovornost navzdol

V Ljubljani, dne 15. novb. 1935.

Velika zmota je, če dandanes mislimo, da je bolj ali manj svobodno izvoljena skupščina že vsa demokracija. Te zmotne misli se moramo otresti: zakaj od ljudstva izvoljena skupščina pomeni pač parlamentarizem, ali to je komaj začetek prave demokracije.

Ker ljudje parlamentarizem zamenjujejo z demokracijo, tudi ni čudno, če danes slišimo toliko glasov, da demokratični parlament ne koristi nič, da je treba parlamentarne ustanove in demokracizem odpraviti in da sploh po demokratičnih načelih ne moremo priti nikamor. Žalostno je, da najdemo med nasprotniki demokracije pri nas celo ljudi, od katerih bi narod pač pričakoval, da bodo pravilno razumeli pojem demokracije in tudi spoznali, da je svobodno izvoljeno ljudsko zastopstvo šele začetek, ne pa že višek demokracije in da je treba njena načela dosledno izvesti v vsej javni upravi. Narod ve, da bomo edino po demokratični poti prišli v boljše čase in odklanjajo zato slehernega, ki bi ga rad zavedel na kako drugo pot.

Narod ve, da je bistvo demokracije v odgovornosti navzdol. Ne vedo pa tega navadno tisti, ki so danes narodovi gospodarji. Zato nimajo v sebi najvažnejšega, kar bi morali tudi pri nedemokratični ureditvi javne uprave imeti, nimajo demokratičnega duha.

Ohranile so se iz starih časov, ki so bili mnogokrat dosti bolj demokratični, kakor si mislimo. Kdor je imel in izvrševal kako oblast nad narodom, se je vsaj moralno čutil odgovornega narodu, čeprav je bil dejansko odgovoren le navzgor. Danes ne čuti tega skoraj nihče več in zato je tako obupno. Vsak gleda, da ustreže le tistemu, kateremu je odgovoren navzgor in se za drugo ne briga. Zato ne najdemo nikjer tiste domiselnosti in samostojno-

sti, ki je narod pričakuje od svojih imenitnikov, še manj pa tistega čustvovanja z narodom in za narod, ki ga ima le-ta pravico terjati od njih. Iz te brezčutne miselnosti izvira vsa lenoba, brezvestnost in brezbriznost za ljudsko gorje in vse se vtaplja v blatu.

Zato pričakuje narod edino rešitev od nove pozitivne demokratičnega duha ter zahteva, da bodi vse javno in zasebno življenje tako urejeno, da bo demokratičnemu duhu odgovarjalo. Zato se pa tudi mi bistveno razločujemo od tistih pristašev demokracije, ki se ustavljajo že pri bolj ali manj svobodnem volilnem redu za občinske in skupščinske volitve. Mi gremo dlje in zahtevamo tako demokratično obliko javne uprave, pri kateri oblastniki ne bodo zgolj moralno, temveč tudi dejansko odgovorni navzdol, to se pravi, odgovorni naravnost narodu. Skratka, vsi vodilni uradniki javne uprave, to je pokrajinski načelniki, okrajni glavarji, policijski komisariji, sodniki, davčni starešine, načelniki socialnih ustanov itd. morajo biti tudi prosto od ljudstva izvoljeni in ne od zgoraj nad ljudstvo postavljeni.

Edino v taki ureditvi javne uprave vidimo mi jamstvo, da bo narod res postal ter tudi ostal izvir in kontrola sleherne oblasti, ki se bo izvrševala nad njim. To bo šele resnična demokracija, ki bo postavila v vodilne urade sposobne in poštenovalne ljudi, ki se bodo pri vseh svojih dejanjih zavedali odgovornosti proti ljudstvu. To se nam zdi ravna pot razvoja demokracije in nobene druge ne moremo spoznati za prave. Le tako ali druga pot trenutno prinese kaj uspeha; toda to, česa ljudstvo pričakuje in zahteva, mu more dati le demokracija.

Zato tudi mi niti v kaki federaciji ali samoupravi še ne vidimo rešitve, dokler ne zmaga načelo demokracije;

kajti posamezne osebe ne morejo nikdar storiti tega, kar more storiti le narod sam.

Začetek in najpotrebnejši pogoj demokracije so pa seveda državljanske svoboščine, da narod lahko jasno in glasno pove, kaj hoče, in zakoni, ki pri-

znava glas večine veljavo in moč. Če hočemo demokracijo, se moramo najprej pobrigati za temeljne državljanske svoboščine in pravice. Kdorkoli pa te narodu krati, ne more govoriti o demokraciji in ne more zahtevati, da bi mu narod verjel.

Ing. A. Št.

Bodoči volilni zakon

I.

Današnja vlado so krstili nekateri za vlado pomirjenja in to iz dveh razlogov: prvič, ker je prišla kot likvidatorica socialnih, političnih in gospodarskih zmed in trenja poslednjih dveh režimov, ki sta popolnoma demoralizirala vse javno delovanje; in drugič, ker je sama v skupščini izjavila, da želi vsaj v nečem ustreči upravičenim željam opozicije, ki se je pojavila z neubranljivo silo v vseh treh narodih države pri poslednjih volitvah in izšla iz teh — kljub raznim volilnim popravam — kot mogočna manjšina, ki je skoraj imela moralno moč večine. Izročena je bila torej novi vladi važna pomirjevalna naloga, potem ko je bila z izidom volitev izrečena nezaupnica prejšnjemu vladnemu bloku. Opozicija je z volilnim aktom razglasila, da želi najširšo samovlado gospodarskih in narodno-političnih enot.

Ta pomirjevalna naloga je bila nasledek raznih pogajanj po 5. maju v Belgradu, kjer sta se borila dva nazora in kjer je slednjič zmagala tako imenovana zmernejša struja, ki ne zdravi bolnega telesa s korenito operacijo, ampak z obliži. Leško bi pa bilo izostalo vse posredovanje, upoštevanje blažilnih okolnosti in ubiranje po izhojenih potih, če bi bila pravilno ocenjena sila ljudske volje, ki se je pokazala pri volitvah 5. maja.

II.

Slovenci in Hrvati imamo mnogo osnovnih, državnopravnih narodnih zahtev, ki jih moremo predložiti in braniti le v pravilno izvoljenem parlamentu, ki bo v resnici pravi odsev ljudske volje. Le parlament, ki bo izvoljen po nepriljubljenih volji delovnega ljudstva, brez kakršnegakoli vladnega vpliva, bo lahko razumel in upošteval vse nujne potrebe posameznih narodov. Ustanovitev takega parlamenta je pa mogoča le na podlagi pravičnega in svobodnega volilnega zakona; zato je predložitev tega zakona za nas Slovence najvažnejše vprašanje današnjih dni.

Pravičen volilni zakon pomeni preobrat. Zato mora o obliki in duhu tega zakona odločati široka množica in ne posamezni oblastniki. Volilni zakon mora biti ustvarjen od zdolaj, iz potreb ljudskih plasti in posameznih delov države.

Sedanja vlada je razglasila, da pripravljaja nov volilni zakon, ki ga namestno do jeseni izdelati in objaviti.

Vsi bi morali biti v tem edini in složni, da je za nas mogoča samo splošna, enaka in neposredna volilna pravica brez razločka za moški in ženski spol glede aktivne in pasivne volilne pravice ter na osnovi čistega proporca. Neumestno in odveč bi bilo vsako razlaganje te osnove, ker smo to že zdavnaj zaključili in se do danes naša narodna zavest in naši poj-

Jedro naše politične zgodovine

III.

V nasprotju s Slovenci, ki nismo imeli lastne države, so Hrvatje že pred 1000 leti imeli svojo državo in svoje kralje. Sicer so bili že od začetka 12. stoletja to vladarji tuje krvi, ali državna samostojnost je obstajala vse dotlej, dokler niso hrvaškega ozemlja zasedli deloma Turki, deloma Benečani in končno Francozi, ki so del tega ozemlja priklopili Iliriji. Proti koncu 18. stoletja se je Hrvaška s Slavonijo podredila Ogrski, in sicer po zaslugi hrvaškega plemstva, ki se je hotelo ubraniti avstrijske germanizacije in obdavčenja ter se je zato zateklo v Budimpešto. Ogrska je seveda bolj in bolj prikrajševala hrvaško samostojnost. Leta 1868. se je določilo medsebojno državno-pravno razmerje s takrat sklenjeno pogodbo. Ta pogodba z ogrsko krono je bila zadnji ostanek državne samostojnosti večine hrvaškega ozemlja, medtem ko sta bili Dalmacija in Istra navadni avstrijski kronovini, čeprav je Dalmacija imela naslov kraljevine.

Ogrska krona mu je usiljevala madjarske bane, s katerimi je imel narod hude boje, a vrh tega ga je tlačila in izžemala lastna gospoda, ki je dostikrat za svoje koristi izdajala narod, včasih pa tudi šla složno z njim proti Madjarom, če so bile v nevarnosti njene koristi.

To žalostno stanje je pred vojno doobra spregledal šele Stjepan Radić, ki je začel ljudstvu odpirati oči, ker je razen boja proti Madjarom oznanjal tudi boj proti lastni pokvarjeni gospodi. Ker na Hrvaškem ni bilo dosti delavstva, se je moral Radić opreti samo na kmeta. Toda navzlic temu, da je skoraj devet desetih hrvaškega naroda kmečkega stanu, ne smemo Radićevega gibanja imeti za edino kmečko-stanovski nastop-kajti njegov program: „človečanstvo, pravica in svoboda“ je prav tako kmečki kakor vsestanovski, naroden in mednarodni.

IV.

Tudi Srbi so imeli že proti koncu 11. stoletja združene svoje dežele, ozi-

roma od začetka 13. stoletja svoje kralje. Srbska politična moč je rastla, dokler ni s porazom na Kosovem polju leta 1389. skoraj vse srbsko narodno ozemlje prišlo pod tuje gospodstvo. Šele po uporih Črnega Jurija in Miloša Obrenovića v začetku 19. stoletja je leta 1817. vstala mala samostojna kneževina Srbija z Belgradom kot glavnim mestom. Ta kneževina je s sklepom berlinskega miru postala leta 1878. popolnoma samostojna in ji je pripadlo tudi nadaljnjih 11.000 km² ozemlja okrog Niša, Pirota in Leskovca, nakar se je leta 1882. razglasila za kraljevino. Svoje državno ozemlje si je kraljevina Srbija povečala še v balkanski vojni leta 1912/13.

Druga srbska državnica je bila pa Črna gora, ki si je nekako od konca 15. stoletja do svetovne vojne obvarovala samostojnost in lastne vladarje.

V.

Po taki zgodovini Slovencev, Hrvatov in Srbov torej ni čudno, da nismo bili prav nič pripravljeni na trenutek, ko je s koncem svetovne vojne in z razpadom

Avstro-Ogrske prišel čas velike zedinjene Jugoslavije.

Slovenci in hrvaški narodni voditelji so pa že 5. in 6. oktobra 1918. leta osnovali v Zagrebu tako zvano Narodno Veče kot revolucionarno državno oblast za jugoslovanske dežele, ki naj bi bile odpadle od avstro-ogrsko monarhije, to je za prečanske kraje. Predsednik tega Narodnega Veča je bil dr. Korošec, v osrednjem odboru so pa imeli večino predstavniki malih strank in političnih skupin, medtem ko je kmečka stranka imeli v njem glavnega predstavnika Stjepana Radića.

V otročjem zupanju na neko pravico, ki pride sama od sebe, niso niti poskrbeli, da bi bili Italijane ustavili na Wilsonovi demarkacijski črti ter zavarovali toliko slovenskega in hrvaškega ozemlja, kolikor je bilo v takratnih razmerah sploh mogoče.

(Dalje prihodnjic.)

Agitirajte za „Slovensko zemljo“!

mi o temeljnih državljskih pravicah ni so spremenili. Da se moramo danes zopet pečati s temeljnimi načeli volilne preosnove, sta vzrok le dve važni točki bodočega volilnega zakona. Predvsem ženska volilna pravica in vezanje volilnih skupin na vsedrjavne stranke.

Trdijo, da žena v nekaterih južnih delih naše države politično še ni tako zreła in na taki kulturni stopnji, da bi ji mogli dati volilno pravico. Trdijo tudi, da žena v teh delih naše države niti ne zahteva teh pravic in jih tudi ne bi uporabljala, čeprav bi jih imela. To so seveda ničevi razlogi, ki so povsod že od nekdanj priljubljeno orožje nasprotnikov ženske volilne pravice. Take razloge so včasih navajali tudi tisti, ki so bili proti moški volilni pravici in vendar si je ljudstvo priborilo splošno in enako volilno pravico. Naloga političnih strank in ženskih kulturnih društev bo, da postanejo ženske sposobne za politično delovanje in čim prej deležne vseh državljskih pravic. Naravnost nekulturno in nesocialno pa bi bilo ženi še nadalje jemati enakopravnost, ki jo v polni meri zasluži in upravičeno tudi zahteva. Le strankarsko-politična sebičnost vodi tiste, ki še danes odrekajo ženi volilno pravico, čeprav navajajo čisto druge razloge. Novi zakon naj tudi ženam omogoči aktivno in pasivno volilno pravico.

Druga pomembna zahteva Slovencev pa je, da bodi bodoča splošna in enaka volilna pravica tudi glede volilnih strank v resnici popolnoma enaka in splošna. Ustavno zajamčena enakopravnost Slovencev mora imeti tudi v volilnem aktu, tem temeljnem državljskem uveljavljanju, popolno samostojnost in enakopravnost.

Ta prostost in samostojnost političnih strank mora biti splošna, ne samo v narodnem oziru, temveč tudi v gospodarskem in socialnem. Če ne odrekamo popolne enakosti in samostojnosti posamezniku, ne smemo odrekati teh političnih pravic določenim gospodarskim ali socialnim skupinam in strankam.

Zato je naša osnovna zahteva, da bodi volilni zakon tak, kakršnega hoče ljudstvo in kakršen bo tudi omogočil res demokratično javno življenje.

Razlagajte znancem in prijateljem program

„SLOVENSKE ZEMLJE“!

Vojna v miru. Mednarodni urad za statistiko v Ženevi je izdal poročilo, po katerem je bilo lani na vsem svetu 2.400.000 samomorov. Zaradi bede in pomanjkanja je šlo prostovoljno v smrt 1.200.000 ljudi; torej toliko, kolikor šteje vsa Slovenija prebivalcev. Medtem ko je milijone ljudi stradalo, pa je bilo uničenih 25 milijonov kilogramov mesa in prav toliko riža, 205 milijonov kilogramov sladkorja, dva in pol milijona kilogramov kave itd. Uničene so bile tudi silne množine pšenice, mleka, bombaža in drugih življenjskih potrebščin. Ali ni to lep družbeni red? Pa se še najdejo ljudje, ki ga zagovarjajo in se spottikajo nad našim programom.

Agitirajte za „Slovensko zemljo!“

Gospodarsko stanje Slovenije

Dne 7. t. m. je imela Zbornica za trgovino, obrt in industrijo plenarno sejo, na kateri je poročal njen predsednik g. I. Jelačin o gospodarskem stanju Slovenije. Njegovo poročilo so skoraj do besede objavili naši dnevnik, medtem ko se moramo mi zaradi pomanjkanja prostora zadovoljiti le s poglavitnimi podatki.

G. predsednik je povedal, da postaja naša zunanja trgovina neroden finančni problem; zakaj z različnimi državami smo sklenili klirinške pogodbe, to se pravi, vsa plačila za uvoženo in izvoženo blago se med državami obračunavajo in izvoznik dobi v svoji državi plačilo, kadar so domači uvozniki iz tuje države uvozili in plačali toliko blaga, da se izvoz lahko plača. Če bi bilo toliko blaga uvoženega kakor izvoženega, bi bila stvar v redu, ali mi smo izvozili več kakor uvozili in naši izvozniki morajo na plačila iz kliringa z Nemčijo čakati po šest mesecev, z Italijo pa po tri mesece. Za blago, ki smo ga izvozili v Nemčijo, Italijo in Grčijo, imamo terjati že dobre pol milijarde dinarjev, in mi, ki smo sami siromaki, upamo bogatim državam.

G. predsednik je povedal, da se naša gospodarska politika prav nič ne briga za to, kako bi se ubranili škode, ki jo rduge države prizadevajo našemu izvozu. Potem je poleg raznega drugega še navedel, da se je avstr. uvoz lesa v Italijo od lanskega leta povečal za 50%, naš pa nazadoval za 10%, in da so naši drž. gozdovi, ki zavzemajo polovico gozdne površine vse Jugoslavije, že dolga leta pasivni. Baje so dolžna podjetja državi na gozdnih taksah okrog 80 milj. dinarjev, a navzlic temu so jim dali v lanskem finančnem zakonu iz javnih sredstev 10 milj. posojila.

Sredi poletja je bila znižana dobava premoga za državne železnice za dobrih 6000 ton, od katerih so pa slov. rudnikom odvzeli kar 75%, in s tem Slovenijo še bolj prikrajšali. Leta 1929/30 so naši rudniki dobavili drž. žel. še 45,2% vsega premoga, po zadnji redukciji je pa ta dobava padla na 25,3%, kar je v tonah povedano od 75.000 na 29.200 ton. Slovenski rudniki

so s to razdelitvijo prikrajšani za 36.000 ton, to je za 1 do 2 dni mesečnega dela, kar je pač bridko, ko naši rudarji ne delajo več kot 12 do 13 dni v mesecu.

Tudi pri razdelitvi kreditov za javna dela, je bila po predsednikovem poročilu Slovenija prikrajšana, čeprav imamo okrog 22.000 brezposelnih oseb, dela in potreb pa nič koliko. Razen tega imajo v drugih krajih države pospešene vlake, ki jih v vsej ljubljanski direkciji ni.

Pomemben je odstavek predsednikovega poročila o odjavljanju trgovskih in obrtniških obratov. V prvih devetih mesecih je 1054 obrtnih mojstrov odjavilo obrt in 1141 trgovskih podjetij opustilo poslovanje. Kljub novim prijavam se je v teh devetih mesecih število samostojnih obrtnikov znižalo za 422, število trgovcev pa za 670. V preteklih treh in pol letih se je pa število obrtnikov znižalo za 3410, število trgovcev pa za 3662. To so pač pomembne številke, posebno ker je g. predsednik potem povedal, da je znašala pridobitna predlansko leto 25,6 milijonov, lansko leto, ko je bilo seveda dosti manj samostojnih tvrdk pa 42 milijonov dinarjev. Vse to po § 7, ki je bil šele z letošnjim dvajstinskim zakonom črtan. Pa tudi davek na poslovni promet se je zvišal od

103,8 na 117,1 milijona dinarjev in uslužbenški davek se je povečal kar za celih 12%, čeprav so padle s prometom vred tudi plače. Potem je seveda naravno, da je bilo na področju dravske finančne direkcije lani v celem 195.232 rubežni za plačilo davkov v znesku 105 milijonov dinarjev.

Ko je poročal o stanju socialnega zavarovanja, je povedal, da je bilo leta 1930 zavarovanih 104815 oseb, letos v avgustu, ko je ta mesec še največ dela, pa samo še 82.796. Torej imamo samo po tej statistiki 22.000 brezposelnih in po njegovem poročilu moramo biti pripravljene na to, da jih dobimo kmalu še več.

Omenjal je tudi denarne zavode in povedal, da imamo danes v dravski banovini pod zaščito 161 kreditnih združenj, to je hranilnic in posojilnic, potem 10 regulativnih hranilnic, 3 domače bančne zavode z vsemi njih podružnicami in tri podružnice bank, ki imajo svoj sedež izven Slovenije. Število zavodov, ki prisijo za zaščito, raste in po predsednikovem poročilu tudi stanje ostalih zavodov, ki formalno še niso prosili za zaščito, v resnici ni dosti boljše, ker že od leta 1931 niso likvidni, kar pomeni, da nimajo denarja in ne morejo izplačevati.

Po tem poročilu, ki je bilo gotovo skrbno in vestno sestavljeno, je pač gospodarsko stanje Slovenije tako, da ga ne moremo biti veseli. Sicer pa resničnost poročila že vsak na svoji koži čuti.

Naročajte „Slovensko zemljo!“

Domača politika

Slavnost v Lesičnem. Dne 3. t. m. so odkrili v Lesičnem pri Kozjem spominsko ploščo na rojstni hiši pokojnega inženjerja Janeza Mačka, očeta vodje hrvaškega naroda. Slavnosti se je udeležilo veliko tisoč kmečkega ljudstva od blizu in daleč. Prišli so tudi Hrvatje s pevci in godbo, ki jih je pozdravil v imenu pripravljalnega odbora poslanec g. dr. Dobovišek. Izmed govornikov in govornic omenjamo posebej zastopnika gospoda dr. Mačka, ki se slavnosti osebno ni udeležil, profesorja Jelašiča, ki je poudarjal brezkompromisnost kmečkega gibanja.

Hrvaško-slovenski shod. Dne 10. t. m. se je vršil v Jurovskem brodu pri Metliki javen shod, ki so se ga udeležili Hrvatji in Slovenci v velikem številu.

Zborovanje je trajalo dve uri in pol; poteklo je brez vsake zmešnjave. V redu so množice prišle in tako se tudi razšle med tamburanjem in prepevanjem. Orožnikov ni bilo zraven.

Izmed Hrvatov so na zborovanju govorili poslanci dr. Benković, dr. Matelič, Novosel, dr. Šubatić ter še nekateri kmetje. Bičali so v zgovornih besedah osebne, gospodarske in politične krivice doslejšnjih vlad. Izmed Slovencev sta gospoda Koren in Špehar poudarjala skupen nastop s Hrvati, dr. Kukovec je govoril o razvoju političnih dogodkov do volitev 5. maja, a dr. Lončar je podal načelne smernice gibanja in zavrnil očitke.

Po starem tiru „Slovenčev“ podlistkar gospod L. E. Vladimirov nam je

SKRIBITE, da bodo tudi Vaši sorodniki in znanci izven Slovenije brali

„Slovensko zemljo“!

podtaknil namero, da prodajamo slovensko zemljo Hrvatim. Politika našega gibanja ni tako nova, kakor bi jo hotel pokazati podlistkar. Njen početek sega nazaj v dobo pred združenjem s Hrvati in Srbi: leto dni prej se je rodila in se že takrat postavila v časopisu „Demokracija“ na tisto osnovo, na kateri stoji danes — na osnovo, ki izključuje vsako barantanje za slovensko zemljo. Po čigavi zaslugi je pa zdaj slovenska zemlja zadihala nekoliko svobodneje, o tem so računali sklenjeni. Ali je to prav in politično, da kali vodo med nami in Hrvati, naj pomisli sam. Uvideven človek se ne prevzame od trenutnega položaja, ako dobro ve, kako je prišel do njega.

Ljutomerčani, Ptujčani in Lendavčani v Zagrebu. Deputacija iz zgornjih krajev je predložila predsedniku dr. Mačku 27. oktobra v Zagrebu dve spomenici; eno glede ljutomerskega shoda, drugo glede očitka komunizma.

Iz Ljutomera. Dne 17. novembra 1935 ob 9. uri se vrši ustanovni občni zbor podružnice Zveze absolventov kmetijskih šol v Ljutomeru, in sicer v gostilni Sever v Ljutomeru.

Na ta občni zbor vabimo absolvente kmetijskih šol iz vsega ljutomerskega okraja, da se kot šolani kmetovalci medsebojno spoznamo in pogovorimo, o pospeševanju našega kmetijstva. Za člene podružnice ZAKŠ je udeležba obvezna. Na zborovanje so vabljeni tudi absolventke kmetijsko-gospodinjstvih šol. Slabi časi zahtevajo od nas podvojenega dela in vsak je dolžan, da koraka po poti, ki je edino prava in času primerna. Zato na delo in na plan, da se dvigne kmečki stan!

Slike iz volilne dobe:

Volitve v Mariboru.

Na vratih Zveze kulturnih društev je bilo ob 7. uri zvečer izkazano, da sta v mestu Mariboru Jevtičeva kandidata dobila blizu 8000 glasov, kandidata dr. Mačka pa le nekaj sto, čeprav je bilo istočasno sporočeno, da je vsega glasovalo okroglo 10.000 volilnih upravičencev. Kje je torej ostalo 2000 glasov? Znano je, da volilna komisija celo nekemu zdravniku ni priznala glasu, odanega za kandidate dr. Mačka, in lahko si predstavljamo, kako so delali z glasovi manj poučenih volilcev, ki niso znali izreči volilne formule. Drugi dan po volitvah so se zbrali volilni komisariji z volilnim rezultati in si pomežikovali z očmi, češ, pa smo le po prejetih navodilih opeharili Mačkove kandidate. Vendar je imel eden izmed komisarjev, po poklicu sodnik, toliko poguma, da je dejal: „Če se morajo volitve tako vršiti, potem bom prihodnjič prosil, da me razrešijo te dolžnosti. Saj sem vendar zaprisežen sodnik!“ Seveda so bile pritožbe, poslani verifikacijskemu odboru, zavrnjene z utemeljitvijo, da nepravilnosti niso dokazane.

Volitve v Braslovčah.

Predsednik volilne komisije ni hotel na dan volitev pripustiti prijavljenega predstavnika Mačkove liste, ker je strojepiska napravila pri pisanju njegovega imena pomoto. Zato se je moglo zgoditi, da je bilo zvečer objavljeno poročilo, po katerem je kandidat Mačkove liste prejel polovico manj glasov, kakor so jih volilci opoldne ugotovili. Ker so zbrani volilci zaradi tega ogorčeno protestirali in zahtevali, da jim komisar zadevo pojasni, se je ta najprej skrtil na dvorišču, pozneje pa je šel celo v podstrežje, a volilne spise je pospravil v peč. Ko so zbrani volilci zapeli državno himno, je županov sin nanje zavpil: „Kljub temu ste Kvaterniki in izdajalci.“

Na sodišču je seveda svoje besede obžaloval in bil oproščen. Ker je bilo zbranih toliko ljudi, so orožniki ljudstvo pozvali, naj se razide. To se ni zgodilo in vse je pričakovalo, da bodo uporabili orožje; toda orožniki so dobili z avtomobili pomoč ter štiri volilce vklejane odpeljali na Vransko in kesneje v Celje. Vsega se je moralo pred sodiščem zagovarjati 16 volilcev, ki so dobili manjše pogoje kazni. Te so jim bile pozneje zaradi splošne amnestije odpuščene.

Pri žepu preneha patriotizem. Prejeli smo dopis, iz katerega posnemamo,

Razširjajte

„Slovensko zemljo“!

Pridobivajte jej naročnikov!

Ženski vestnik

Dajte Ljubljani krito tržnico!

Res, lepa je naša Ljubljana. Mnogo lepih vil in visokih palač je zadnja leta v njej zraslo. Vsa čast tudi ljubljanski promenadi. Saj je prav, da imajo ljudje, ki ves dan presedajo po pisarnah itd. primeren prostor, da se sprehodijo in na svežem zraku razvedre. Nič dosti ne zaostaja za mestom tudi okolica, saj smo preko noči dobili kar cele okraje samih lepih vil.

Toda, ne zamerite! Naš trg pa prav zares ni v okras mestu niti tistim, ki jim je bila doslej in jim je še danes zaupana uprava Ljubljane. Ne smemo se sicer pritoževati zaradi morebitne nesnage in nereda. To radi odkrito priznamo. Toda nekaj drugega je, na kar gospodje, ki v naši mestni hiši vedre, gotovo nikoli ne pomislijo. Da smo namreč prodajalke in kupovalke tudi podvržene obolenju in da človek najhitreje zboli, če hodi ali pa stoji v mokroti. Kmečke in okoliške prodajalke, ki oskrbujemo Ljubljano s sočivjem, sadjem, jajci in kuretino gotovo zaslužimo malo več obzirnosti, saj tudi plačujemo davke in druge pristojbine, ki so včasih prav občutne. Kupovalke se morajo pa tudi čisto po nepotrebnem mučiti z odpiranjem in zapiranjem dežnikov, kadar je deževno vreme in velika gneča. Prosimo torej gospode, ki odločajo, naj se vendar kdaj lotijo tudi problema ljubljanske tržnice; kajti od samih načrtov in volilnih obljub doslej nimamo še nič koristi. Ljubljani dajte tako tržnico, kakršne imajo druga moderna mesta in kakršna ustreza potrebam sedanjega časa.

Ženske z ljubljanskega trga.

Velika odgovornost matere.

Čisto naravno je, da si vsaka ženska želi imeti otroka. Materinski čut, ki je prirojen vsakemu bitju, se pojavlja pri deklacijah že v detinski dobi, ko si zažele igrati v obliki punčk. Preden pa ženska zadosti temu najnaravnejšemu človeškemu hrepenenju, bi se morala tudi vestno prepričati, ali je sposobna dati življenje zdravemu in življenja zmognemu otroku. Ako te sposobnosti na sebi ne more ugotoviti, bi se morala zavedati svoje velike odgovornosti do bodočega človeka in do človeške družbe sploh. V mnogih državah so že ustanovili posvečovalnice za zakonsko in spolno življenje. Potrebne nasvete dajejo ženskam zadostno izobraženi strokovnjaki; zdravniki, pravniki in psihologi.

da je tudi letos mnogo velikih podjetij, o katerih je splošno znano, da imajo večmilijonski promet in jih gospodarska stiska ni preveč zadela, izkazalo davčni oblasti poslovno — izgubo. In so se našli ljudje, ki skušajo dokazati, da so te napovedi resnične. Jasno je, da bo izpad na davčnih dohodkih, ki bi jih morala plačati bogata, deloma tuja podjetja, prešel na rame drugih, predvsem domačih solidnih trgovcev in obrtnikov, ki nimajo ničesar ali le malo prikriti. Uradniku in delavcu se kar tako vzame,

riška oskrbna sestra Margareta Langer navaja iz razgovorov s svojim sodelavcem, zdravnikom, naslednje: „Večina mojih jetičnih pacientk so poročene žene. Kadar se zglase pri meni, doje ponavadi že drugega ali tretjega otroka, pa čeprav so že pri prvem videle, da so jetične. Toda, očitno niso bile poučene o tem, da je za jetično žensko materinstvo največja nesreča, ki jo more zadeti. Ta bolezen namreč ne ogroža samo matere, temveč je v nevarnosti tudi dete. Prav vsaki ženski bi morali pojasniti, da nobena jetična ali k jetiki nagnjena ženska ne bi smela postati mati.“

Vsak, ki ima zdrav razum in vsaj nekaj socialnega čuta, mora obsojati, da se rode otroci, ki so že v naprej zaznamovani s prokletstvom te ali one bolezni. Žena pa, ki čuti res pravo materinsko ljubezen, želi predvsem, da bi bil njen otrok normalno razvit, zdrav in v življenju srečen. Zato je dolžnost vseh žensk, ki nimajo pogojev za res zdravo potomstvo, da se odrečejo materinstvu ali pa ga za toliko časa odložijo, dokler temeljito ne ozdravijo. K. J.

Pripomba uredništva. Z gornjim stališčem se iz socialnih ozirov ne moremo popolnoma strinjati. Je že res, da se bolezni podedujejo, res pa je tudi, da se slabotni in bolehnii rod popravi, če žive ljudje v primerno dobrih razmerah. Zato se mi zdi precej nečloveško, če zahteva kdo najprej od žensk, naj se odrečejo materinstvu in potomstvu, ne da bi prej zahteval, naj družba stori za vse ljudi to, kar je dolžna. Jetika in spolne bolezni so danes ozdravljive in treba je najprej skrbeti, da se bo vsak bolnik lahko zdravil. Kaj bo pomagano, če bodo matere rodile in zredile zdrave otroke, ki bodo potem v brezposelnosti in revščini vendar že spet postali žrtev jetike in spolnih bolezni. Pa tudi sicer bi imel še nekatere ugovore, ki jih pa zaradi pomanjkanja prostora ne morem navajati. P. K.

Iz naših krajev

Iz Maribora. Današnja doba je posebno pri nas polna „nacionalizma“ ali „patriotizma“, kakor so razni rodoljubi prekrstili navadno ljubezen do domovine in naroda. Seveda pa prav dobro vemo, kaj so ti rodoljubi pod temi besedami počenjali. Njim so bile najlepše besede le zavesa, za katero so skrivali lastne koristi. Navzlic temu sem prepričan, da ljudstvo pojmuje rodoljubje še zmerom na vzvišen način in čeprav je siromašno, ljubi domovino s srcem in dušo. Zato je po njegovem mnenju tudi še danes pravi narodnjak tisti, ki stopa v hram narodnih dobrin z zavestjo, da mora na oltar kaj položiti, ne pa z narodovega oltarja pobrati vse, kar ima kako vrednost. Vsak, kdor ljubi narod in domovino, mora biti pristaš demokracije, ali ne take, kakršno smo imeli doslej. In če je kdo kaj rekel, so se opravičevali, da nepismeni narod ni zrel za pravo demokracijo; toda, da bi kdo poskušal narod dvigniti in poučiti, nismo videli.

Zdaj se pa kaže, da se je naš zanemarni narod sam zavedel svojih pravic in brez posebnega pouka razumel smisel demokracije. Zdaj ve, da mora duh demokracije prežeti vse naše življenje ter slehernemu državljanu odpreti vse kulturne, gospodarske, socialne in politične pridobitve ter narod voditi k pravim vzorom življenja. Demokratizem mora povezati narod kmetov in delavcev v trdno skupnost; kajti šele ta skupnost nam ustvari pravico, bratovstvo, enakost in svobodo. Pozdravljam vse so-

mišljenike, ki se zbirajo okrog „Slovenske zemlje“. L. D.

Primskovo nad Kranjem. Gorenjska se drami. Kranj, še do nedavna ves patriarhalen, dobiva počasi demokratičen značaj. Oživljajo ga množice delavcev iz sosednih industrij, ki rastejo iz tal kakor gobe. Plače so seveda skrajno slabe, to je pa tista sila, ki navaja delavstvo k razmišljanju. Vesel nas, da zastopa „Slov. zemlja“ misel kmečkodelavske solidarnosti, brez katere ne more biti uspešnega boja za svobodo, napredek in kruh. Le tako naprej in zmaga bo naša!

Kovinski delavec.

Iz Črnomlja.

Zima je pred durmi in vedno več „Slovenske zemlje“ prihaja k nam. Staro in mlado jo rado bere. Življenje je težko. Kmet in delavec preživljata hude čase, in od nikoder ni pomoči. Dela je zmerom manj. Kmet je letos komaj zase pridelal, davkarija pa neizprosno pritiska in zeleni ne dajo miru. Če kmet nima drugega, mu vzamejo poslednjo kravo iz hleva. Brezposelnost je vedno večja, pa tudi tiste, ki so zaposleni, tepe nadloga, ker mezde so zmerom manjše in vse gleda s strahom v bodočnost. Nezadovoljstvo med ljudstvom je splošno, še večje pa je ogorčenje nad tistimi, ki delovno ljudstvo razdvajajo in mu ne dopuste, da bi si v slogi priborilo boljše čase. Spoznali smo, da smo utrpeli veliko škodo, ker se nismo pravočasno pobrigali za pravo svobodo. Ves ta čas ljudstvo ni moglo kontrolirati, kako se

